

EXIGENȚE LEGALE FAȚĂ DE PROCESUL-VERBAL CU PRIVIRE LA CONTRAVENȚIA ADMINISTRATIVĂ

Marin MEGHEREA,
doctorand

SUMMARY

The elaboration of this article is based on a detailed examination of an important procedural act of the Contravention Law – the minutes on administrative offense. In this study, the author aims to bring out the features and legal austerities towards the fairness of drawing up of the minutes, since this is what the effectiveness of determining the contravention case and ensuring an equitable and legal contravention process depends on.

REZUMAT

În articolul de față se examinează minuțios un act procedural important al dreptului contravențional – procesul-verbal cu privire la contravenția administrativă. Autorul evidențiază particularitățile și rigorile legale față de corectitudinea întocmirii procesului-verbal, întrucât în funcție de acest lucru se poate aprecia eficacitatea constatării cazului contravențional și asigurarea unui proces contravențional ehitabil și legal.

În condițiile edificării statului de drept, este foarte important ca procedura contravențională să garanteze libertatea și drepturile legale ale individului în așa mod încât să nu se admită tragerea la răspundere și sancționarea nelegitimă.

Normele contravenționale au o mare aplicabilitate, pentru că contravențiile sînt, cu certitudine, printre cele mai frecvente tipuri de fapte ilicite. Potrivit statisticii, dintre cauzele aflate pe rolul judecătorilor, ponderea cauzelor contravenționale este cea mai mare, comparativ cu cauzele penale ori cele civile [3, p. 14].

Faza de constatare a cazului contravențional are o contribuție importantă la atingerea scopului procedurii contravenționale. La această fază se culeg datele și informațiile ce fac posibilă rezolvarea sarcinii urmărite și se creează condițiile optime pentru următoarea fază a procedurii contravenționale – examinarea cazului contravențional.

Încheierea fazei de constatare a cazului contravențional este etapa decisivă, în care agentul constator a îndeplinit toate activitățile de cercetare și de administrare a probelor din care și-a formulat o anumită concluzie. Ca urmare, în cazul în care în acțiunile făptuito-

rului și din probele acumulate se întrunesc elementele constitutive ale contravenției, agentul constator va recurge la întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție. Actul de constatare a contravenției, în lumina prevederilor Codului contravențional, este procesul-verbal cu privire la contravenție, care este un act oficial, autentic și cu forță probantă în ceea ce privește existența faptei contravenționale constatate și a împrejurărilor săvîrșirii acesteia, în principiu nefiind necesară administrarea unor probe pentru stabilirea realității faptelor la care actul se referă. Întrunite în conceptul procesului-verbal cu privire la contravenție, caracteristicile fundamentale ale acestuia ar putea fi teoretizate ca elemente privind condițiile de fond [7, p. 108].

Procesul-verbal cu privire la contravenție este un act prin care se individualizează fapta ilicită și se identifică făptuitorul. Acest document oficial se încheie de agentul constator pe baza constărilor personale și a probelor acumulate, în prezența sau în absența făptuitorului [6, p. 269].

Există mai multe opinii asupra naturii juridice a procesului-verbal: unii autori consideră că este un act jurisdicțional, iar alții au o poziție diametral opusă, motivînd

că întocmirea acestui document este o operațiune administrativă privind constatarea cazului contravențional, acțiune ce nu se referă și la aplicarea sancțiunii. Alți autori, însă, consideră că procesul-verbal cu privire la contravenție trebuie înțeles ca act administrativ cu caracter contravențional. În perspectiva unui drept contravențional, acest act se va prezenta sub aspectul unui act procesual-contravențional [4, p. 84-85].

Fiind o inovație a legii contravenționale, noțiunea de *agent constator* semnifică un reprezentant al autorității publice a statului care, în limitele competenței sale, are menirea de a constata fapta contravențională, iar în cazurile prevăzute de lege – și de a le soluționa. În peisajul divers al normelor contravenționale, calitatea de agenți constatori o au un număr vast de reprezentanți ai autorităților administrației publice centrale, exhaustiv stabilite prin lege. În acest context, Codul contravențional prevede că agentul constator este reprezentantul autorității publice care soluționează, în limitele competenței sale, cauza contravențională în modul prevăzut de lege [1, art. 385 alin. (1)]. În același timp, aceeași normă juridică prevede că „este desemnat ca agent constator funcționarul

din cadrul autorităților indicate la art. 400-423², împuternicit cu atribuții de constatare a contravenției și/sau de sancționare” [1, art. 385 alin. (2)].

În această ordine de idei, agenții constataatori pot fi divizați în două categorii:

1 – agenți împuterniciți să constate fapte contravenționale, să examineze cauza și să aplice sancțiuni;

2 – agenți împuterniciți numai să constate fapte contravenționale [6, p. 222].

Prevederile art. 443 din Codul contravențional instituie anumite cerințe obligatorii în privința conținutului procesului-verbal cu privire la contravenție. În literatura de specialitate s-au conturat patru blocuri pe care trebuie să le conțină acest document oficial: cu privire la circumstanțele comiterii faptei și analiza ei juridică; datele ce caracterizează personalitatea făptuitorului; datele ce caracterizează procesul-verbal ca fiind un document procesual oficial; datele privind realizarea drepturilor persoanei în privința căreia este întocmit procesul-verbal și față de care, după caz, este aplicată procedura contravențională [5, p. 237]. Procesul-verbal cu privire la contravenția administrativă este un act important și, în funcție de corectitudinea întocmirii lui, se poate aprecia eficacitatea constatării cazului contravențional.

Acest document va cuprinde obligatoriu sub sancțiunea nulității:

a) data (ziua, luna, anul) și locul încheierii;

b) calitatea, numele și prenumele agentului constataator, denumirea autorității pe care o reprezintă;

c) numele, prenumele, domiciliul, ocupația contravenientului, datele din buletinul lui de identitate, iar în cazul persoanei juridice – denumirea, sediul, codul ei fiscal, datele persoanei fizice care o reprezintă;

d) fapta contravențională, lo-

cul și timpul săvârșirii ei, circumstanțele cauzei care au importanță pentru stabilirea faptelor și consecințelor lor juridice, evaluarea eventualelor pagube cauzate de contravenție;

e) încadrarea juridică a faptei, norma materială contravențională și indiciile calificative ale elementelor constitutive ale contravenției;

f) aducerea la cunoștința contravenientului și a victimei a drepturilor și obligațiilor lor prevăzute la art. 384 și 387;

g) obiecțiile și probele pe care contravenientul le aduce în apărarea sa, precum și obiecțiile și probele victimei [1, art. 443 alin. (1)].

În cazul în care făptuitorul este un minor, în procesul-verbal se va consemna și numele, prenumele, domiciliul părinților sau ale altor reprezentanți legali [1, art. 443 alin. (2)]. Reprezentantul legal este persoana împuternicită să reprezinte în procedura contravențională persoanele fizice lipsite de capacitate de exercițiu sau restrânse în capacitate de exercițiu. În calitate de reprezentanți legali pot apărea: părinții făptuitorului (delicventului) sau ai părții vătămate, înfietorii, tutorii, curatorii sau alte persoane în condițiile legii. În cazul în care făptuitorul sau victima nu cunoaște limba de stat, se asigură asistența unui interpret/traducător, datele lui consemnându-se în procesul-verbal [6, p. 227].

În cel mult 24 de ore de la data încheierii, procesul-verbal cu privire la contravenție se înscrie într-un registru de evidență în ordinea întocmirii și depunerii lui la autoritatea din care face parte agentul constataator.

În acest document procesual se individualizează corpurile delictive, indicându-se datele proprietarului și, după caz, măsurile luate pentru valorificarea sau conservarea lor. Procesul-verbal se semnează pe fiecare pagină de către agentul constataator, de inculpat și de victimă în cazul în care aceasta există.

În cazurile prevăzute de lege, procesul-verbal poate fi întocmit și în lipsa persoanei respective. Faptul absenței inculpatului ori refuzului de a semna, procesul-verbal se consemnează și se adeverește prin semnătura a cel puțin doi martori, indicându-se datele acestora. În acest document nu se admit rectificări, completări, alte modificări. În cazul necesității unor astfel de acțiuni, se încheie un nou proces-verbal, în care se fac mențiunile respective [1, art. 443 alin. (4), (6)].

Cu părere de rău, Codul contravențional în redacția actuală dă o definiție sofisticată și, respectiv, total denaturată a noțiunii de „contravenient” la art. 384, ce poartă denumirea „Persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional”, deoarece prin modul și caracterul relevat este grav afectat principiul constituțional – prezumția nevinovăției, prevăzut de art. 21 al Constituției Republicii Moldova.

Și în literatura de specialitate s-a înrădăcinat utilizarea greșită a termenului de „contravenient” în diferite norme legale și, ca urmare, utilizarea eronată în actele oficiale de către agenții constataatori, or agentul constataator are menirea de a face referință în actele oficiale întocmite la termenii utilizați, exact cum indică norma legală. În accepțiunea lui Victor Guțuleac, profesor universitar, doctor în drept, statutul juridic al persoanei care a comis o contravenție se modifică în funcție de faza procedurii contravenționale în care se află.

Îmbrățișez opinia prof. V. Guțuleac, care consideră că statutul administrativ-juridic al persoanei care a intrat în raport juridic de conflict cu prevederile normei materiale contravenționale se modifică în felul următor:

- din momentul constatării faptei contravenționale ilicite și pînă la stabilirea vinovăției, autorul faptei este denumit *făptuitor*;

- din momentul întocmirii pro-

cesului-verbal cu privire la contravenție și pînă la aplicarea sancțiunii contravenționale el are statut de *inculpat*;

- din momentul emiterii deciziei de aplicare a sancțiunii contravenționale și pînă la obținerea forței juridice a acestei decizii – statut de *persoană sancționată*;

- din momentul în care decizia privind aplicarea sancțiunii contravenționale a devenit irevocabilă și pînă la executarea ei autorul faptei are statut de *contravenient*;

- din momentul executării deciziei de aplicare a sancțiunii contravenționale este *persoană cu antecedent contravențional* [6, p. 271].

În vederea respectării cerințelor înaintate față de calitatea procesului-verbal cu privire la contravenție, legiuitorul a prevăzut și anumite exigențe legate de nerespectarea condițiilor de fond, prevăzute de art. 443 Cod contravențional, care are ca efect nulitatea actului procesual [1, art. 445]. Acest fapt are rolul de a spori garanția unei proceduri echitabile și legale.

În cazul deciziei de sancționare, partea rezolutivă a procesului-verbal va cuprinde și date privind informarea inculpatului despre dreptul de a plăti jumătate din amendă, dacă amenda este plătită în cel mult 72 de ore de la stabilirea ei [1, art. 448].

Contestația împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție se depune la autoritatea din care face parte agentul constator. În cel mult 3 zile de la data depunerii contestației, agentul constator expediază în instanță contestația și dosarul cauzei contravenționale. Contestația suspendă executarea sancțiunii contravenționale aplicate prin procesul-verbal. Procedura privind contestația împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție este incompletă și deci greu de realizat (art. 448), de vreme ce nu se arată ordinea și modalitatea examinării contestației respective

și, mai mult ca atât, nu sînt specificate soluțiile ce urmează a fi adoptate de instanța de judecată.

Legea prevede și unele excepții de la cazurile obligativității încheierii procesului-verbal cu privire la contravenție, și anume cînd agentul constator nu încheie proces-verbal cu privire la contravenție, dacă:

a) persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional recunoaște că este vinovată de săvîrșirea contravenției și acceptă să plătească pe loc sancțiunea amenzii contra chitanță;

b) se aplică sancțiunea avertismentului;

c) răspunderea contravențională a fost înlăturată conform art. 20-31 [1, art. 446 alin. (1)].

Prevederile anterioare nu se aplică și agentul constator este obligat să recurgă la încheierea procesului-verbal cu privire la contravenție în următoarele cazuri:

a) aplicarea sancțiunii principale este de competența instanței de judecată sau, în cazul a două sancțiuni principale, aplicarea uneia dintre acestea, dacă agentul constator consideră necesar, este de competența instanței de judecată;

b) prin contravenție s-a cauzat un prejudiciu material;

c) există corpuri delictive pasibile de confiscare în conformitate cu art. 106 din Codul penal și art. 162 din Codul de procedură penală;

d) sînt săvîrșite contravențiile prevăzute de art. 220-226 și 228-245 [1, art. 446 alin. (2)].

Nu se încheie proces-verbal nici în cazurile emiterii de către procuror a ordonanței de a refuza începerea urmăririi penale, de a înceta urmărirea penală din cauză că fapta constituie o contravenție, precum și în cazurile liberării de răspundere penală a persoanei cu tragerea la răspundere contravențională. În cazurile indicate, procurorul emite o ordonanță motivată privind pornirea procesului cu privire la contravenție.

Analiza activității agenților constatori privind prevenirea și curmarea contravențiilor ne mărturisește că cele mai numeroase abateri de la prevederile procedurii de constatare a faptei contravenționale țin de încheierea procesului-verbal cu privire la contravenție. Abaterile de la prevederile legii se referă la următoarele:

- în procesul-verbal nu este indicată corect norma de drept care prevede răspunderea pentru contravenție;

- lipsesc mențiuni privind explicarea drepturilor și obligațiilor prevăzute de art. 384, 387 Cod contravențional [6, p. 272];

- nu sunt descrise cu claritate situația, vinovăția, pericolul social al faptei imputate, precum și datele de identitate ale persoanelor;

- procesul-verbal nu este semnat, se comit corectări, completări, retușări [2, p. 199].

Concluzionînd asupra celor relatate, trebuie de subliniat faptul că agentul constator al contravenției are un rol preventiv în scena posibilă a unei încălcări contravenționale a legii. Chiar dacă statistic astfel de intervenții de prevenire ale agentului constator nu se vor reflecta în dări de seamă, efectul lor social trebuie considerat important, dacă într-o anumită perioadă de timp luată ca referință se va constata o diminuare a numărului de procese-verbale cu privire la contravenție, or unul din scopurile de bază ale legii contravenționale este prevenirea săvîrșirii de noi contravenții.

Așadar, cazurile în care agentul constator va aștepta ca o faptă contravențională să fie săvîrșită, pentru prevenirea sau curmarea săvîrșirii ei, vor trebui privite ca fiind comportări inacceptabile, nemotivate și neprofesionale, chiar dacă vor fi invocate argumente privind aportul amenzilor încasate la sursele de venituri ale bugetului de stat. În acest cotext, este necesară ridicarea nivelului de perfec-

ționare și cizelare a procesului-verbal cu privire la contravenție – act important al procedurii contravenționale, denumit în literatura de specialitate și „act de învinuire”.

Recenzent
V. GUȚULEAC,
dr., prof. univ., ULIM

Referințe bibliografice

1. *Codul contravențional al Republicii Moldova*, adoptat prin Legea nr. 218-XVI din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 3-6/15 din 16.01.2009.
2. Furdui S. *Drept contravențional*. Monografie. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
3. Furdui S. *Opinie cu privire la Codul contravențional*. În: „Legea și viața”, nr. 1/11, 2010.
4. Furdui S. *Procedura în cazurile cu privire la contravențiile administrative*. Chișinău: Editura Centru Drept, 2000.
5. Guțuleac V. *Drept contravențional*. Chișinău: ULIM, 2006.
6. Guțuleac V. *Tratat de Drept contravențional*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009.
7. Poenaru Iu. *Regimul juridic al contravențiilor*. București: Lumina Lex, 2002.

IDENTIFICAREA ȘI DIAGNOSTICUL CRIMINALISTIC – SARCINI SOLUȚIONATE ÎN CADRUL EXPERTIZELOR CRIMINALISTICE

Ion VACARU,
doctorand

ABSTRACT

The paper deals with the comparative aspects of identification and diagnosis as major tasks of the forensic expertise. The author presents the evolution of scientific visions on these concepts, their role and contribution to the development of the forensic expertise when solving judicial cases.

REZUMAT

În articol sînt abordate aspectele corelative ale identificării și diagnosticării ca sarcini majore ale expertizei criminalistice. Autorul expune evoluția viziunilor științifice asupra acestor concepte, rolul și contribuția lor la dezvoltarea expertizei criminalistice întru soluționarea cauzelor judiciare.

În cadrul cercetării infracțiunilor, adeseori apare necesitatea de a constata după urmele acestor incidente legătura unui obiect sau a unei persoane cu cauza instrumentată. Astfel, după amprente digitale sau profilul tălpilor rămase pe pământ trebuie să se stabilească persoana care a operat la locul faptei; după urmele de envelope se caută transportul dispărut; după striățiile rămase pe glonț sau pe tubul tras se determină arma din care s-au produs împușcăturile. În toate cazurile de acest gen principalul constă în a recunoaște obiectul după imaginea lui – activitate care poartă denumirea de **identificare criminalistică**.

Termenul „identificare”, folosit încă de către pionerul criminalisticii A. Bertillon [1, p. 207], se regăsește deja în primele lucrări de specialitate ale criminaliștilor sovietici. Fondatorul *teoriei identificării* în criminalistică este considerat, pe bună dreptate, savantul rus S.M. Potapov, care definea metoda identificării drept metodologie specială a criminalisticii. El a aplicat-o în întreg procesul de cercetare și examinare a cauzelor judiciare, evidențiind la începutul anilor ‘40 ai secolului al XX-lea patru principii pe care aceasta se sprijină. Cu toate că unele principii au fost supuse criticii, ideile cercetătorului

Potapov au servit drept impuls pentru studiul științific al problemelor identificării și nu și-au pierdut actualitatea pînă în prezent.

Teoria identificării a continuat să se dezvolte și a fost completată de către savanții-criminaliști din spațiul vorbitorilor de limbă română (L. Ionescu, D. Sandu, E. Stancu, M. Gheorghiuță, G. Golubenco), dar mai cu seamă de oamenii de știință din domeniul criminalisticii sovietice, precum N.V. Terziev, A.I. Vinberg, R.S. Belkin, N.A. Selivanov, M.V. Saltevski, V.I. Koldin, N.A. Eisman, M.I. Segai, V.S. Mitricev, B.M. Komarineț, S.V. Dubrovin ș.a. Această teorie a fost completată cu un șir de alte teze științifice importante:

1. Conceptul de „identificare generică” a fost înlocuit cu noțiunea de „stabilire a apartenenței de grup”, considerată astăzi etapă inițială de identificare, iar în unele cazuri – ca un proces independent de cercetare [2, p. 83].

2. Introducerea conceptului de „formă de identificare” (identificările după urmele material fixate și conform reprezentărilor psihosenzoriale), delimitarea căreia stă la baza metodicii identificării criminalistice [3, p. 8-9].

3. De rînd cu identificarea obiectului separat pe părți, apare